

Program działania Teatru im. Adama Mickiewicza w Częstochowie
w okresie od 1.09.2025 r. do 31.08.2028 r.

1. Wprowadzenie

Teatr im. Adama Mickiewicza to miejsce szczególne. Blisko stuletnia historia sprawia, że zajmuje on wyjątkowe miejsce w sercach częstochowianek i częstochowian. Jest jedynym teatrem instytucjonalnym w całym subregionie północnym województwa śląskiego, co czyni jego działalność niezwykle ważną na polu krzewienia kultury wysokiej wśród mieszkańców nie tylko miasta, ale też regionu.

Teatr im. Adama Mickiewicza to miejsce potrzebujące zmian zarówno na polu inwestycyjnym, repertuarowym, jak i organizacji pracy. Aby wzmocnić jego pozycję wśród liczących się w kraju ośrodków teatralnych, wprowadzić należy szereg fundamentalnych zmian, które nie odbędą się bez finansowego wsparcia ze strony Organizatora, ale również bez udziału środków zewnętrznych umożliwiających chociażby przeprowadzenie kompleksowego remontu budynku Teatru.

2. Repertuar

Kształtowanie repertuaru jedynego teatru dramatycznego w dużym, liczącym ok. 200 tys. mieszkańców mieście, i jednocześnie jedynego teatru w całym północnym subregionie województwa śląskiego, wiąże się z odpowiedzialnością skupienia uwagi bardzo szerokiego i zróżnicowanego pod wieloma względami, grona widzów. Obowiązkiem częstochowskiego Teatru jest tworzenie sztuki na miarę jego stuletniej historii, jak i bycie jednocześnie głosem nowoczesności i przyszłości. Natomiast jego misją powinno być niezamykanie się w jednej wąskiej specjalizacji. Przygotowywana oferta artystyczna powinna zatem być na tyle szeroka i szlachetnie zróżnicowana, by nie zniechęcać nikogo z potencjalnych odbiorców, ale też jednocześnie nie zaspokajać jedynie prostej rozrywki. Teatr powinien edukować w zakresie współczesnej dramaturgii i jednocześnie oddawać hołd teatrowi klasycznemu, łączyć inteligentną rozrywkę z teatralną jakością na najwyższym poziomie. Świadoma różnorodność powinna przejawiać się zarówno w doborze repertuaru, jak i w formie scenicznych prezentacji. Zaproponowany przeze mnie program wychodzi naprzeciw potrzebom różnych grup widzów: miłośników klasyki, komedii, współczesnej dramaturgii i artystycznego eksperymentu.

Sezony artystyczne:

2025/2026

Duża scena

- Jarosław Tumidajski, „Tango” S. Mrożek, premiera: 25 października 2025 r.
- Jan Hussakowski, „Odwaga” A. Sanzol, polska prapremiera: grudzień 2025 r.
lub
- Cezary Iber, „Tyle było dni, sto lat polskiej piosenki”, premiera: grudzień 2025 r.
- Adam Nalepa, „Medea” Eurypides, premiera: marzec 2026 r.
- Kuba Zalas, „Don Kichot” M. de Cervantes Saavedra, premiera: maj 2026 r.

Mała scena

- Małgorzata Wdowik, „Uciekinierki” P. Palmade, C. Duthuron, premiera: kwiecień 2026 r.
- Reżyser do ustalenia, „Marylin i Ja” A. Burzyńska, premiera: kwiecień 2026 r.

2026/2027

Duża scena

- Michał Zadara, „Ballady i romanse” A. Mickiewicz, premiera: październik 2026 r.
- Jakub Krofta lub Joanna Zdrada, „Częstochowa! Często! Chowa?”, premiera: listopad 2026 r.
- Cezary Iber, „Sen nocy letniej” W. Shakespeare, premiera: styczeń 2027 r.
- Michał Siegoczyński, „Wybrany, by żyć” J. Einhorn, premiera: marzec 2027 r.

Mała scena

- Marta Górnicka, tytuł do ustalenia, premiera: maj 2027 r.

2027/2028

Duża scena (możliwe działania poza siedzibą teatru)

- Sztuka na zamówienie Teatru, reż. Wiktor Rubin, dramaturgia Jolanta Janiczak, premiera: październik 2027 r.
- Aneta Groszyńska, „Letnisko” F. Apke, premiera: grudzień 2027 r.
- Piotr Pacześniak, „Lalka” B. Prus, premiera: luty 2028 r.
- Iwo Vedral, „Lochy Watykanu” A. Gide, premiera: kwiecień 2028 r.

Mała scena

- Wiktor Stypa, „Dzieci nowego świata” A. Weinstain, premiera: maj 2028 r.

Uwaga: plan premier może ulec zmianom ze względu na bieżącą sytuację finansową instytucji, ewentualne remonty budynku, brak bądź też przyznanie dodatkowych środków finansowych na działalność repertuarową.

3. Zespół aktorski

Teatr im. Adama Mickiewicza posiada dwudziestoosobowy, profesjonalny zespół aktorski. W zakresie pracy z zespołem aktorskim zamierzam kontynuować rozpoczęte przeze mnie kroki – tworzyć nowe, kolejne etaty aktorskie, zatrudniając adeptów najlepszych szkół teatralnych. Otworzyć Teatr na realizację indywidualnych projektów aktorskich, stanowiących uzupełnienie bieżącej oferty programowej, oraz alternatywne formy sceniczne, realizowane dzięki np. powołaniu grupy teatru improwizowanego. Planuję także stworzyć przestrzeń dla twórczego rozwoju aktorów poprzez organizację szkoleń i warsztatów z zakresu technik scenicznych - głosu i ruchu.

Zaproponowany przeze mnie repertuar – różnorodny, jeśli chodzi o gatunki inscenizacyjne i postawione zadania - w założeniu ma dawać możliwość rozwoju wszystkim zatrudnionym etatowo artystom.

Stałą opiekę nad zespołem artystycznym i kształtem repertuaru powierzyć chcę reżyserowi, aktorowi i scenarzyście filmowemu i teatralnemu Cezaremu Iberowi.

Cezary Iber to absolwent wydziału aktorskiego PWST we Wrocławiu i wydziału reżyserii w Łódzkiej Filmówce, były wykładowca wrocławskiej Akademii Sztuk Teatralnych, uczestnik międzynarodowych warsztatów filmowych: EAVE Film Marketing Workshop w Luksemburgu, Passion to Market w Londynie, Łodzi i Paryżu czy Documentary Campus w Lipsku, Sheffield, Limassol. W czasie studiów zrealizował kilka etiud fabularnych, m.in.: „Dokładnie tam”, z nagrodą ING Nationale Nederlanden za scenariusz. Reżyser i scenarzysta zarówno filmowy, jak i teatralny, zajmujący się ponadto choreografią, oświetleniem, adaptacją tekstów do tworzonych przez siebie spektakli. Jego kolejne realizacje teatralne to m.in. „Rosencrantz i Guildenstern nie żyją” w Toruniu (2014), „Garnitur prezydenta” we wrocławskim Teatrze Współczesnym (2016), „Nabucco” w Operze Wrocławskiej (2018), „Mistrz i Małgorzata” w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie (2019).

4. Edukacja i promocja

Budowanie związku emocjonalnego widza z teatrem nie jest możliwe bez aktywnie prowadzonych działań edukacyjnych i prospołecznych. Teatr nie powinien być samotną wyspą, zamkniętą na lokalną społeczność, jej potrzeby i zachodzące w niej procesy. Otwartość teatru powinna dotyczyć zarówno kwestii repertuarowej, jak i prowadzonych przez niego działań statutowych, takich jak edukacja teatralna. Ta prowadzona powinna być dla różnych grup wiekowych i uzupełniać bieżącą działalność repertuarową. W zakresie działalności edukacyjnej kontynuować zamierzam prowadzone lekcje teatralne, jak i zainicjowany przeze mnie cykl zajęć z młodzieżą „Warsztatownia”. Za niezwykle ważną uważam współpracę z częstochowskimi szkołami, jak i również z Uniwersytetem Jana Długosza. Ważne jest kontynuowanie współpracy z seniorami zrzeszonymi przy częstochowskich (lub okolicznych) Uniwersytetach Trzeciego Wieku. Dotychczasowa współpraca powinna zostać rozszerzona o dedykowane seniorom warsztaty dramy lub inne formy okołoteatralnej aktywności.

Za warte kontynuowania uważam organizowanie warsztatów profilaktycznych we współpracy z Komendą Miejską Policji w Częstochowie, warsztatów dla osób dorosłych, czy też letnie i zimowe warsztaty teatralne dla młodzieży. Chciałabym, aby uzupełnieniem tych form stały się organizowane dla podopiecznych Ochotniczych Hufców Pracy czy tzw. trudnej młodzieży warsztaty dające możliwość rozwoju osobistego, poprzez wzrost asertywności, empatii i wrażliwości.

Aby wzmocnić edukację teatralną zadbać należy również o pedagogów częstochowskich szkół, tworząc dla nich ofertę warsztatową, gdzie pod okiem pedagoga teatru uczyliby się mówić o sztuce teatru, edukować z zakresu języka teatralnego. Partnerów dla tego typu projektu szukać będę nie tylko w indywidualnych placówkach szkolnych z terenu miasta, ale również w Wojewódzkim Ośrodku Kształcenia Nauczycieli.

Aby otworzyć Teatr na nowe możliwości artystyczne, planuję kontynuować również zmiany struktury organizacyjnej instytucji. Należy utworzyć i kadrowo uzupełnić dział Promocyjno-Edukacyjny, stanowiący niezwykle istotne ogniwo w bieżącym funkcjonowaniu Teatru. Dział ten tworzyć powinny osoby aktywnie podejmujące dialog ze społecznością lokalną, zajmujące się PR i promocją instytucji, ale również teatralną edukacją, działalnością warsztatową i pozyskiwaniem środków zewnętrznych na projekty realizowane przez Teatr.

Na fali dyskusji o mobbingu w instytucjach kultury bardzo ważnym dla mnie aspektem jest zapewnienie pracownikom instytucji warunków pracy i rozwoju w sprzyjającej atmosferze i etyce pracy. Chciałabym wdrożyć szereg działań zapobiegających przemocy systemowej w postaci szkoleń antymobbingowych oraz wypracowania i usystematyzowania w wewnętrznym dokumencie Teatru

Kodeksu Etyki Pracy, pozwalającego monitorować złe praktyki i obejmującego swoim zakresem wszystkie osoby pracujące w Teatrze i z nim współpracujące.

Aby móc otworzyć Teatr na zewnątrz, wzmocnić jego wizerunek, a co za tym idzie – zwiększyć napływ widzów, zadbać należy o nowoczesne metody promocji, głównie internetowej, za pomocą dostępnych social mediów (FB, IG i TikToka). Ożywienie tych platform w dwóch ostatnich latach w sposób widoczny wpłynęło na wzrost zainteresowania ofertą teatralną i pozyskiwanie nowych widzów, do tej pory niezainteresowanych częstochowskim Teatrem. Instagramowe i fejsbookowe rolki i relacje z udziałem aktorek i aktorów częstochowskiej sceny, nie tylko powodują wzrost zainteresowania spektaklami, ale też otwierają Teatr na zewnątrz i przybliżają go do widza.

Bezwzględnie unowocześnić należy stronę internetową Teatru i system rezerwacji biletów oraz zadbać o jednolitą identyfikację graficzną wytwarzanych przez Teatr materiałów (plakaty, ulotki, repertuary, infografiki w internecie) tak, aby wyróżnić własną ofertę spośród ofert teatrów goszczących na innych częstochowskich scenach. Planuję również kontynuować tworzenie teatru otwartego, prowadzącego aktywny dialog ze społecznością lokalną. Zamierzam rozszerzyć działalność edukacyjną i zawierać kolejne partnerstwa z lokalnymi środowiskami i organizacjami pozarządowymi.

Partnerów do wspólnego dialogu i budowania oferty teatralnej szukać będę wśród fundacji (takich jak Fundacja im. Piotra Machalicy) i stowarzyszeń lokalnych (jak Stowarzyszenie Daj mi Czas), otwierając się np. na zewnętrzną ofertę programową i festiwalową.

5. Festiwale teatralne

Teatr im. Adama Mickiewicza, mimo doskonałej lokalizacji w centralnej Polsce i bliskości największych ośrodków teatralnych w kraju, nigdy nie był gospodarzem teatralnego projektu festiwalowego o charakterze konkursowym. Stworzenie własnego produktu festiwalowego (a nie jedynie formy przeglądu, jak miało to miejsce dotychczas), przy wsparciu środków zewnętrznych, stanowiłoby dla częstochowskiego Teatru szansę na wzmocnienie swojego prestiżu w środowisku teatralnym poprzez aktywny udział w dialogu o kreowaniu gustów.

Festiwal Teatralnych Poszukiwań Metafizyki **ANIMA MUNDI** to przedsięwzięcie artystyczne, które byłoby jedynym festiwalem teatralnym w Częstochowie i jednym z nielicznych w Polsce skupiającym się na duchowości z perspektywy sztuki teatralnej. Celem Festiwalu miałoby być stworzenie przestrzeni dla interdyscyplinarnej dyskusji o duchowości poprzez teatr, refleksji nad tym, co w nas najgłębsze i najistotniejsze, integracja środowiska artystycznego oraz wzbogacenie kulturalnej oferty miasta i województwa. Festiwal ma odpowiadać na współczesną potrzebę dialogu

o transcendencji, tożsamości i odpowiedzialności za wspólnotę i planetę, czyli relację między tym, co osobiste, a tym, co społeczne. W unikalnym kontekście Częstochowy - miasta o silnych tradycjach religijnych i duchowych – festiwal miałby podejmować próbę wielowymiarowej eksploracji ludzkiej duchowości, zarówno w jej wymiarze religijnym, jak i pozareligijnym, stać się platformą do refleksji nad miejscem człowieka we współczesnym, złożonym świecie.

W ramach Festiwalu zaprezentowane miałyby zostać spektakle (wyłonione w procedurze konkursowej) podejmujące tematykę duchowości, egzystencji, odpowiedzialności ekologicznej i społecznej. Festiwal powinien zaoferować cykl spotkań i działań społecznych dla studentów, dorosłych widzów i seniorów, które pozwoliłyby zgłębić zagadnienia związane z tematyką duchowości i teatru.

Na polu działalności festiwalowej zamierzam kontynuować rozpoczętą współpracę z Festiwalem im. Piotry Machalicy w Częstochowie, którego wydarzenia, kultywujące pamięć byłego dyrektora artystycznego Teatru – Piotra Machalicy, odbywają się po części na deskach częstochowskiego Teatru. Planuję także angażować Teatr w istniejące w przestrzeni miejskiej projekty interdyscyplinarne, realizowane we współpracy z lokalnymi partnerami.

6. Historia i lokalność

Jedyny teatr dramatyczny w mieście nie może funkcjonować, nie odwołując się do historii i tożsamości lokalnej, bowiem historia i lokalność to niezwykle ważne filary w budowaniu wizerunku rodzimej sceny zarówno w warstwie repertuarowej, jak i ludzkiej.

Częstochowa to miasto szczególne. Miasto sprzeczności, o pięknej i znaczącej historii. Miasto wielu kultur i wspaniałych osobowości twórczych budujących jego historię. Trudno o lepszy język, niż język teatru, aby o tym opowiedzieć. Teatr jako jeden z ważniejszych ośrodków kulturalnych powinien misyjnie podchodzić do budowania tożsamości lokalnej. Stąd też nie brakuje w moich planach repertuarowych tematów mających swoje źródło w częstochowskiej historii. Ukłonem w kierunku lokalności jest chociażby spektakl „Wybrany, aby żyć” w reż. Michała Siegoczyńskiego (z pochodzenia częstochowianina), opowiadający historię ocalałych z częstochowskiego getta, czy realizacja spektaklu dla dzieci „Częstochowa! Często! Chowa?”, opartego na podstawie pisanego na zamówienie Teatru tekstu.

Prezentowana przeze mnie koncepcja programowa obejmuje ważną datę w historii częstochowskiego Teatru – sezon 2027/2028 będzie sezonem, w którym Teatr im. Adama Mickiewicza świętować będzie 100-lecie istnienia stałego zespołu aktorskiego w Częstochowie. Wymaga to nie

tylko wprowadzenia na afisz pozycji artystycznie zauważalnych, ale również zadbania o organizację wydarzeń towarzyszących jubileuszowi (przygotowanie monografii Teatru, poświęconej jego historii, dorobkowi artystycznemu i tworzącym go ludziom). Uzupełnieniem obchodów powinny być również spotkania z ludźmi częstochowskiego Teatru czy wystawy okolicznościowe.

7. Finanse

Częstochowski Teatr, jak wiele instytucji kultury w Polsce, mierzy się z problemami finansowymi. Rosnące honoraria dla twórców, obligatoryjny wzrost wynagrodzeń minimalnych, wzrastające lawinowo koszty bieżącego utrzymania instytucji (pogłębiane przez ogólne podwyżki materiałów niezbędnych do tworzenia scenografii teatralnych oraz wzrost cen energii elektrycznej i ciepłej) sprawiają, że niezwykle ważne jest wypracowywanie wyższych wpływów własnych, co umożliwia wprowadzanie na afisz kolejnych premier. Tylko dużo, grywalnych i różnorodnych tytułów zapewnia bowiem realne przychody i możliwość rozwoju twórczego instytucji.

Niezwykle ważne w tym świetle staje się pozyskiwanie funduszy zewnętrznych. Dlatego też środków na realizację zaprezentowanego przeze mnie planu kadencyjnego częściowo szukać będę m.in. w programach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (tj. Teatr, ale też Kultura Dostępna, Edukacja Kulturalna), programach przeznaczonych na kulturę przez Marszałka Województwa Śląskiego, Narodowe Centrum Kultury czy komercyjne fundacje tj. Lotto czy Orlen. Kontynuować będę współpracę w ramach obecnych Partnerstw Marketingowych, ale zamierzam też szukać nowych partnerów strategicznych i sponsorów, zarówno wśród spółek miejskich, jak i w sektorze prywatnym.

8. Infrastruktura

Jedną z najbardziej fundamentalnych zmian potrzebnych Teatrowi im. Adama Mickiewicza jest przeprowadzenie gruntownego remontu budynku. Pilnej przebudowy wymaga scena główna wraz z widownią i zapleczem technicznym. System nieautomatyzowanych sztankietów, sznurownia czy trapy pozwalające dostać się na scenę od strony widowni – nie pozwalają Teatrowi na dowolność technologiczną realizowanych przedstawień. Brak termomodernizacji budynku i nieledowy system oświetlenia powodują olbrzymie miesięczne koszty utrzymania obiektu. Remontu wymagają również garderoby aktorskie i część administracyjna.

Największą uciążliwość dla widzów stanowi jednak brak windy dla osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych, którzy od lat są istotnym grupą widzów częstochowskiego Teatru. Brak windy,

w sposób uwłaczający godności należnej każdemu człowiekowi, wyklucza osoby mające szczególne potrzeby z równej możliwości korzystania z oferty teatralnej.

Miejszem niezwykle ważnym dla samego Teatru, budującym jego tożsamość i wzmacniającym wewnętrzne więzi między pracownikami instytucji, powinna być teatralna kawiarnia/restauracja/wine bar. Chciałabym, aby w ramach możliwych rozwiązań architektonicznych w budynku Teatru, w oparciu o partnerstwo z lokalnym biznesem, uruchomić taką przestrzeń. Wierzę, że takie – nowe i szczególne miejsce na mapie miasta – wzmocniłoby atrakcyjność Teatru, pozwalając widzom spędzać w nim miło czas, w ciągu całego dnia, przed spektaklami oraz po ich zakończeniu i zbudowałoby jeszcze mocniejszą więź na osi teatr – widz. Przestrzeń restauracyjna byłaby też świetnym miejscem do urządzenia kameralnych koncertów, czytań performatywnych, wieczorów poezji, spotkań z artystami.

Nadzieję na rozwiązanie wymienionych bolączek infrastrukturalnych jest planowana w najbliższym czasie modernizacja infrastruktury teatralnej. W porozumieniu z Organizatorem trwają zaawansowane prace nad przygotowaniem dokumentacji projektowej, związanej z modernizacją budynku częstochowskiego Teatru – stanowi to jeden z ważniejszych punktów przygotowywanego Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta w obszarze Śródmiejskim.

9. W remoncie

W trakcie modernizacji i remontu zabytkowego obiektu, w którym Teatr ma siedzibę, niezwykle istotne będzie prowadzenie działań stanowiących kontynuację statutowej misji instytucji poza jej siedzibą.

W tym celu zamierzam nawiązać ścisłą współpracę z partnerami zewnętrznymi (ościenne ośrodki teatralne) oraz wewnętrznymi (lokalne instytucje i ośrodki kultury), aby możliwie jak najczęściej móc pokazywać wyprodukowane przez Teatr im. Adama Mickiewicza spektakle. W ramach działań uzupełniających istotnym jest, aby Teatr prowadził wzmożone działania edukacyjne poza swoją siedzibą. Do takich działań zaliczyć można np.:

- warsztaty teatralne z zakresu technik teatralnych dla dzieci i młodzieży, prowadzone przez aktorki i aktorów częstochowskiego Teatru oraz edukatorów teatralnych w częstochowskich szkołach;
- realizowane wspólnie z Wydziałem Zdrowia Urzędu Miasta Częstochowy oraz Komendą Miejską Policji w Częstochowie warsztaty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży z zakresu edukacji i zapobiegania uzależnieniom;
- kilkumiesięczne warsztaty dla osób dorosłych, których efektem jest pełnowymiarowy spektakl teatralny z udziałem warsztatowiczów;

- warsztaty scenograficzne dla dzieci i młodzieży szkolnej, poszerzające wiedzę o teatrze i pokazujące, jak przygotowywać elementy teatralnej scenografii oraz teatralne rekwizyty;
- warsztaty teatralne dla seniorów zrzeszonych w Uniwersytetach III Wieku przy Uniwersytecie Jana Długosza i Politechnice Częstochowskiej.

Ważne będzie również podejmowanie inicjatyw nieszablonowych i wyjście do mieszkańców Częstochowy z projektami okołoteatralnymi: recitalami, koncertami i minispektaklami realizowanymi w przestrzeni publicznej (Plac Biegańskiego, Stary Rynek, Galeria Jurajska, Parki Podjasnogórskie), organizowanie wystaw dekoracji, plakatów i kostiumów teatralnych, połączonych ze spotkaniami z ludźmi teatru, czy organizowanie akcji popularyzujących teatr, takich jak czytania dramatów i poezji w przestrzeni publicznej.

10. Spektakle - opisy

„Tango” S. Mrozek, reżyseria: Jarosław Tumidajski

„Tango” to nie tylko klasyka polskiego dramatu i lektura szkolna. To sztuka niepokojąco aktualna – szczególnie dziś, gdy na naszych oczach rozgrywa się kryzys wartości, demokracji i kultury. W świecie Mrozka porządek został wyśmiany, normy wywrócone, a wolność – skonsumowana do ostatniego gestu. Artur, młody idealista, próbuje przywrócić zasady, walczy o strukturę i idee – ale w świecie pozbawionym granic, jego bunt okazuje się bezsilny. Gdy nie ma już nic do zbuntowania, władzę przejmuje brutalna siła. W postaci Edka – prostaka, który nie rozumie pojęć, ale za to doskonale rozumie, czym jest kontrola, przemoc i populizm – Mrozek przewidział mechanizm współczesnego autorytaryzmu.

W czasach, gdy populistyczna władza dochodzi do głosu w kolejnych krajach, „Tango” staje się ostrzegawczą przypowieścią o tym, że gdy inteligencja się cofa, kultura kapituluje, kompromis staje się towarem – wtedy zostaje tylko pałka.

Mrozek mówi o nas – dziś, to spektakl na nasze czasy. Z humorem, ironią i chłodnym lękiem.

„Tyle było dni, sto lat polskiej piosenki”, reżyseria: Cezary Iber

„Tyle było dni...” to sylwestrowy spektakl muzyczny, który traktuje polską piosenkę jako nośnik pamięci zbiorowej i emocjonalnej historii kraju. To nie tylko koncert, ale także opowieść o tożsamości – narodowej, pokoleniowej i osobistej – wyrażonej przez muzykę.

Na przestrzeni stu lat – od II Rzeczypospolitej, przez PRL, transformację lat 90. X w., aż po współczesność – piosenka pełniła w Polsce rolę lustra, wentyla, manifestu i azylu. Ten spektakl to

podróż przez te funkcje: od tanga i ballady po pop, rock, disco polo i elektronikę – z szacunkiem dla każdego stylu, ale i z dystansem, lekkością i humorem. Utwory wybrane do spektaklu nie układają się jedynie w chronologiczną narrację, ale raczej w pulsującą emocjami mozaikę, w której nostalgia miesza się z ironią, bunt z radością, a patos z absurdem. Obok siebie pojawiają się utwory z tekstami Osieckiej, piosenki Młynarskiego, Niemena, Rodowicz, Kaczmarskiego, zespołów Republika, Maanam czy Perfect, aż po współczesne głosy, takie jak Sanah czy Dawid Podsiadło.

To spektakl o wspólnej ścieżce dźwiękowej kraju, w którym piosenka była zawsze czymś więcej niż piosenką. Była deklaracją: że jesteśmy, że pamiętamy, że chcemy żyć, bawić się i śpiewać – nawet gdy nie wolno albo nie wypada.

lub

„Odwaga” A. Sanzol, reżyseria: Jan Hussakowski

Ta sztuka to przewrotna komedia z elementami farsy i fantastyki, która opowiada o lęku jako doświadczeniu współczesnym i głęboko ludzkim. Dwie siostry, Trini i Guada, dziedziczą stary dom położony tuż przy autostradzie. Jedna z nich pragnie go sprzedać i odzyskać spokój, druga nie chce rozstawać się z rodzinnym miejscem. Konflikt ten uruchamia lawinę działań: pojawiają się „wynajęci straszyciele”, a wraz z nimi... duchy prawdziwe – mieszkańcy przeszłości, którzy nie opuścili domu. Będzie to spektakl budowany na przecięciu groteski, sentymentu i absurdu. Odwaga w tym świecie nie oznacza heroizmu, lecz gotowość zmierzenia się z codziennością – z hałasem, rodziną, pamięcią, samotnością. Spektakl stawia pytania: czego naprawdę się boimy? Czy odwaga nie polega czasem na tym, by uznać swój strach – i nie udawać bohatera?

Dramaturgia oparta jest na scenicznej lekkości – krótkich, zwięzłych dialogach, farsowych zwrotach akcji, elementach niesamowitości. Ale pod tą warstwą komediową skrywa się diagnoza: świat, w którym żyjemy, wymusza na nas strategie ucieczki – w hałas, w zapomnienie, w pozę.

„Odwaga” to spektakl o nas – tych, którzy chcą się nie bać, ale wciąż nie wiedzą, jak to zrobić. I o tym, że śmiech może być początkiem rozmowy z samym sobą.

„Medea” Eurypides, reżyseria: Adam Nalepa

Klasyczna tragedia w ujęciu Nalepy to opowieść o współczesnym wykluczeniu, hipokryzji i granicach gościnności. Medea – cudzoziemka, matka, porzucona kobieta – staje się figurą współczesnej uchodźczyny, której obecność początkowo budzi empatię, a z czasem staje się niewygodna.

W rolę Medei wcieli się aktorka spoza Polski – nie tylko jako symbol inności, ale jako konkretna biografia wpisana w polityczny kontekst. Spektakl bezpośrednio odnosi się do polskiego doświadczenia z falą migracyjną z Ukrainy – od chwilowego zrywu solidarności po narastające uprzedzenia i pogardliwe komentarze.

Zbrodnia Medei nie jest tu tylko aktem szaleństwa, ale desperackim gestem wobec systemu, który najpierw wykorzystuje, a potem odrzuca. Chór staje się głosem opinii publicznej – pełnym sprzecznych emocji: od współczucia po niechęć.

To nie klasyka „współczesnie”, lecz klasyka jako ostrze: pytanie o to, kiedy kończy się gościnność, a zaczyna przemoc systemowa.

„Don Kichot” M. de Cervantes Saavedra, reżyseria: Kuba Zalasa

Dwóch bohaterów, dwa światy – i jedna podróż ku idei. Don Kichot i Sancho Pansa: idealista i pragmatyk, rycerz marzeń i sługa codzienności. Ich przyjaźń, mimo dzielących ich klas, poglądów i wyobrażeń, tworzy emocjonalny rdzeń spektaklu – śpiewanego niemal w całości, osadzonego w ruchomej, muzycznej przestrzeni. W centrum opowieści: pytanie o wartość idealizmu w świecie zdominowanym przez przedmioty i kompromisy. Czy Don Kichot to szaleniec – czy może ostatni etyczny rewolucjonista? A może to Cervantes, pisząc swoją powieść w wygnaniu i bólu, stworzył ucieczkę, która stała się ratunkiem?

Forma spektaklu łączy powagę z humorem, tragizm z absurdem, pieśń z ciszą. Przestrzeń jest pusta i symboliczna, pełna rekwizytów i przemian, z zawieszonym nad sceną wiatrakiem – znakiem zarówno wzlotu, jak i niebezpiecznego cięcia. Spektakl toczy się między śmiechem a zadumą, między gagami a pieśniami, między tym, co realne – a tym, co niezbędne, by żyć z sensem.

„Uciekinierki” P. Palmade, Ch. Duthuron; reżyseria: Małgorzata Wdowik

To gorzka, a jednocześnie pełna ironii opowieść o dwóch kobietach, które uciekają – przed sobą, przeszłością i rzeczywistością. Spektakl rozgrywa się w klaustrofobicznym świecie ich relacji, gdzie humor miesza się z dramatem, a bliskość staje się zarazem schronieniem i pułapką. Palamed i Duthuron pokazują związek oparty na współzależności i współzależnieniu – próbę odnalezienia własnej tożsamości przez pryzmat drugiej osoby. Bohaterki, choć rozdarte i pełne sprzeczności, są też niezwykle ludzkie w swoim lęku przed samotnością i porażką. Spektakl nie unika trudnych emocji, ale równocześnie buduje swoją siłę na kontraście lekkości języka i głębi psychologicznej. To opowieść o kobiecości, która nie jest idealna, lecz realna – o potrzebie ucieczki i jednoczesnym pragnieniu przynależności.

„Marilyn i Ja” A. Burzyńska, reżyser do ustalenia

W tym intymnym monodramie aktorka zaprasza nas do świata, w którym ikona kina staje się lustrem jej własnych pragnień, porażek i lęków. W jej opowieści Marilyn Monroe przestaje być mitem — a staje się dziewczyną z sąsiedztwa: kruchą, ambitną, głodną miłości i władzy, zagubioną między ciałem a duszą, kamerą a codziennością.

To spektakl o aktorce, która nie tyle gra rolę, co ją przeżywa — śpiewając, mówiąc, walcząc o to, by ktoś ją wreszcie zobaczył naprawdę. O dziewczynie, która — jak Marilyn — wchodzi w cudze sny, żeby na chwilę poczuć, że żyje. Dramatyczna opowieść z żywą muzyką na scenie, balansująca między spowiedzią a performansem, między marzeniem o wielkiej roli a walką o prawo do bycia sobą.

„Ballady i romanse” A. Mickiewicz, reżyseria: Michał Zadara

Spektakl inspirowany zbiorem ballad Mickiewicza, w reżyserii Michała Zadary, realizowany z okazji jubileuszu 100-lecia istnienia stałego zespołu aktorskiego w Częstochowie.

Nawiązujące do popkultury, odważne współczesne widowisko teatralne, zanurzone w romantycznym świecie ballad Mickiewicza, gdzie nieszczęśliwa miłość, tajemnice i zbrodnie przeplatają się ze światem słowiańskich fantazji i legend, światem duchów, upiorów i zjaw. To okazja do dyskusji z romantyczną wizją świata, w której dominowało przekonanie o istnieniu Boskiej sprawiedliwości za każde zło nieuchronnie zsyłającej karę, a nagradzającej każde dobro.

Realizacja tego utworu w jubileuszowym stanowić ma ważny gest powrotu do źródeł polskiej kultury teatralnej, ale także zaproszenie do ponownego odczytania romantyzmu w kontekście współczesnym.

„Wybrany, by żyć” J. Einhorn, reżyseria: Michał Siegoczyński

Opowieść o żydowskim chłopcu, który dorastał w tej samej Częstochowie, co my. Nie jest to ani reportaż, ani pełna historia częstochowskiego getta. Jest to raczej kilka luźnych wspomnień z tamtych lat — wspomnień chłopca, który w ciągu pięciu lat zmienił się w dojrzałego mężczyznę. Temat lokalny wpisuje się w aktualną dyskusję o dziejach narodu żydowskiego na ziemiach polskich w czasie drugiej wojny światowej. Spektakl w interpretacji jednego z najwybitniejszych reżyserów Michała Siegoczyńskiego stanie się przyczynkiem do dalszych rozważań na ten temat. Pozwoli on może wielu widzom popatrzeć na dzieje grodu nad Wartą z innej perspektywy. Spektakl we współczesnej formie przy użyciu form multimedialnych ma szansę przekazać tę historię w sposób atrakcyjny i ciekawy.

„Sen nocy letniej” W. Shakespeare, reżyseria: Cezary Iber

Barwne, wielowarstwowe widowisko, które sięga po jedną z najbardziej zmysłowych i anarchicznych komedii Szekspira. „Sen nocy letniej” zostaje tu potraktowany jako pretekst do teatralnego szaleństwa – balansującego między rewią, kabaretem, cyrkiem a rytuałem przebudzenia ukrytych pragnień.

To spektakl o seksie, magii i dzikości – o tym, co się dzieje, gdy noc, las i sen pozwalają ujawnić się temu, co wypierane za dnia. W tej inscenizacji Iber odczytuje świat Szekspira również przez pryzmat jungowskiej pracy z „cieniem” – psychicznym obszarem nieuświadomionych impulsów, wyparc i pragnień. Las staje się nie tylko przestrzenią baśni, ale także głęboką metaforą podświadomości, w której to, co skryte, zyskuje twarz i głos.

„Sen nocy letniej” w tej inscenizacji to spektakl zuchwały, zmysłowy i bezczelny – teatr jako przestrzeń dla wyobraźni, popędu i konfrontacji z tym, co niewygodne. To noc, która demaskuje dzień.

„Częstochowa! Często! Chowa?” (tekst na zamówienie Teatru), reżyseria: Jakub Krofta lub Joanna Zdrada

Z okazji 100-lecia istnienia stałego zespołu aktorskiego w Częstochowie powstanie wyjątkowy spektakl dla najmłodszych widzów, z oryginalnym tekstem napisanym specjalnie na jubileusz. Przedstawienie w lekki, barwny i dowcipny sposób opowiadać będzie o dziejach Częstochowy – miasta o wielu twarzach, tajemnicach i legendach. Spektakl łączy elementy teatralnej opowieści, muzyki, animacji i interakcji z dziećmi, tworząc pełne humoru i wyobraźni przedstawienie rodzinne. Bohaterowie – dzieci, zwierzęta, duchy przeszłości i... gadający tramwaj – wspólnie przemierzają kolejne rozdziały historii miasta: od jego pradziejów aż po czasy współczesne. To nie tylko okazja do świętowania jubileuszu Teatru, ale również do osławiania lokalnej historii – opowiedzianej językiem przyjaźni, zabawy i dziecięcej ciekawości. Spektakl zaprasza do wspólnego odkrywania, czym może być miasto – i czym jest Teatr w jego sercu.

Sztuka na zamówienie Teatru, reżyseria: Wiktor Rubin, dramaturgia: Jolanta Janiczak

Rubin i Janiczak to jeden z najważniejszych duetów twórczych współczesnego polskiego teatru. Od lat tworzą razem spektakle, które łączą intensywny język wizualny, narrację dokumentalną oraz feministyczno-społeczny komentarz. Ich prace często opierają się na autorskich tekstach Janiczak i reinterpretują postaci historyczne z perspektywy marginalizowanych głosów – szczególnie kobiet.

Zaproszenie tego duetu twórców do realizacji w Teatrze im. Adama Mickiewicza autorskiego projektu, na podstawie nowego tekstu Janiczak, to otwarcie przestrzeni dla ważnej, współczesnej debaty społecznej w teatralnej formie.

„Letnisko” F. Apke, reżyseria: Aneta Groszyńska

Nieco gorzka, ale opowiedziana z przymrużeniem oka i ogromnym dystansem komedia o kondycji współczesnej sztuki i współczesnego świata.

Na letnisko nad brzegiem morza przybywają bardzo zamożni państwo Specht i ich goście. Nie są to jednak beztroskie i bezinteresowne wakacje. Pan Szpecht, właściciel fabryki pieluszek, sponsoruje kaprysy żony. Ta z kolei finansuje wystawienie sztuki młodego i egocentrycznego dramatopisarza Kringela. Pani Specht ma jeden warunek – musi w niej zagrać znany aktor Reitzschneider. Wypalony, zapity i żyjący przeszłością Reitzschneider zjawia się w nadmorskiej miejscowości ze swoim filmowym partnerem Wolkowskim. W tej słodko-gorzkiej komedii, w której bohaterowie zagmatwani są w łańcuszek wzajemnych powiązań i komicznych sytuacji, wszystko okazuje się grą, pozorem, fałszem – kultura, miłość, małżeństwo, przyjaźń.

Tekst F. Apke, nagrodzony III miejscem w konkursie „Komediiopisanie”, bawi subtelnym humorem, bez ambicji rozbawiania za cenę dobrego smaku. Za krótkimi, pozornie nieskomplikowanymi dialogami, kryją się intrygujące dwuznaczności, czyniąc tę sztukę rozrywką na najwyższym poziomie.

„Lalka” B. Prus, reżyseria: Piotr Paczeński

W swojej inscenizacji „Lalki” Piotr Paczeński mierzy się z jednym z najważniejszych tekstów polskiej literatury – nie jako adaptacją obyczajową, ale jako uniwersalnym dramatem społecznym i duchowym. To opowieść o człowieku rozdartym między epokami, klasami, systemami wartości.

I o społeczeństwie, które musi wybrać: serce czy kapitał? W centrum spektaklu znajduje się Stanisław Wokulski – kupiec, idealista i samorodny kapitalista, który próbuje łączyć świat pieniędzy z potrzebą sensu, piękna i miłości. Z jednej strony staje się on częścią powstającego systemu, który nagradza skuteczność, ale zabija wrażliwość. Z drugiej – fascynuje się arystokracją i artystyczną wolnością, które jednak nie potrafią przetrwać bez pieniędzy, stając się zależne od takich, jak on.

W swoim spektaklu Paczeński podkreśla konflikt między władzą kapitału a bezsilnością ducha, między przedsiębiorczością a bezwładnością elit, między romantycznym idealizmem a brutalną racjonalnością. Arystokracja i artyści – reprezentujący świat wartości, estetyki i dziedzictwa – zostają zepchnięci na margines, przymuszeni do cynicznych układów, podczas gdy nowi gracze, tacy jak Wokulski, sami coraz bardziej tracą grunt pod nogami, gubiąc własną tożsamość.

„Lochy Watykanu” A. Gide, reżyseria: Iwo Vedral

„Lochy Watykanu” wywołały w swoim czasie sporo kontrowersji, powieść była oskarżana o herezję i niemoralność. Czytana dzisiaj, szczególnie po obu watykańskich seriach Paolo Sorrentino (Młody papież i Nowy papież), odśladania swoje mniej oczywiste konteksty. To przede wszystkim błyskotliwa intryga zahaczająca o najwyższe kręgi władzy kościelnej, satyra na mieszczańskie i religijne konwenanse, wciągający kryminał, domniemane spiski masonerii oraz prowokacyjne pytanie: Co robić, gdy znika... papież?

Niekonwencjonalny pretekst, by porozmawiać o tym, co Boskie, a co religijne, czym jest świętość i jak daleko jej do bluźnierstwa, czy całkowita wolność zaburza Boski porządek świata i czy w stolicy polskiego katolicyzmu można porozmawiać o religii, klęcząc tylko na jednym kolanie?

„Dzieci nowego świata” A. Weinstein, reżyseria: Wiktor Stypa

Historia, zainspirowana futurystycznym opowiadaniem A. Weinsteina o tym samym tytule, jest bolesnym komentarzem na temat zatracających się relacji międzyludzkich. Proponowana jest przestrzeń wydarzenia teatralnego, w której, poprzez synergię wielu elementów – video artu, instalacji, scenografii, muzyki oraz teatru oferuje się widzowi unikalne przeżycie sceniczne, będące zupełnie nowym gatunkiem doświadczenia. Poszukuje się nowego sposobu budowania narracji, dla której multimedia nie są tylko dodatkiem. Celem jest doprowadzenie do sytuacji, w której przecinające się media – narracja teatralna, filmowa, projekcje i elementy instalacji nie będą się wzajemnie dodawać, ale – zaburzając widzowi poczucie granicy między nimi – mnożyć się, budując precyzyjną choreografię. Poprzez takie rozwiązanie widz zapraszany jest do refleksji na temat granicy prawdy i do zastanowienia się nad tym, czy dotychczasowe przekonania nie powinny zostać zaktualizowane. To także zaproszenie do wspólnego rozważania losu starzejącego się społeczeństwa, w którym młodzi ludzie nie są już zainteresowani posiadaniem dzieci.

Inscenizacja prowadzona jest nie tylko w kierunku imponującego eksperymentu z nowymi mediami, ale spełniane jest również podstawowe zadanie teatralne, jakim jest dobrze opowiedziana historia. To opowieść o utraconej przyszłości, która wymyka się z rąk, wymazując wizję „realnego” świata i stawiając przed widzami pytania o to, co oznacza prawdziwe doświadczenie w epoce dominacji wirtualnych alternatyw.

11. Podsumowanie

Głęboko wierzę, że osią linii repertuarowej Teatru im. Adama Mickiewicza w Częstochowie powinien stać się nowoczesny i zaangażowany w problematykę otaczającą nas rzeczywistości i nas samych z tą rzeczywistością się mierzących, teatr. Teatr, którego głos słyszalny byłby nie tylko w mieście i regionie, ale również w całym kraju. Teatr, który nie boi się stawiać widzowi trudnych pytań i który pozwala mu szukać na nie własnych, osobistych odpowiedzi.

Prezentując powyższą koncepcję, pragnę podkreślić, że chcę tworzyć teatr na wysokim poziomie artystycznym, różnorodny, służący rozwojowi zespołu aktorskiego, ale też będący blisko widzów, celujący w ich potrzeby. Teatr, któremu przyświeca misja kształtowania gustów i konieczność wychodzenia naprzeciw wrażliwości nowych pokoleń. Teatr, który swoją misyjność wspiera nowoczesną promocją i świadomą, szeroką gamą działań edukacyjnych, trafiającą w potrzeby zarówno najmłodszych, jak i dorosłych widzów. Teatr inkluzywny – otwarty na potrzeby lokalnej społeczności, na lokalność i globalność, na tradycję i nowoczesność.

DYREKTOR

Magdalena Woch

ORGANIZATOR

Krzysztof Matyjaszyk

Prezydent Miasta Częstochowy